ÇËSHTJA LULI KUNDËR SHQIPËRISË
(ankimi nr. 30601/08)

VENDIM
STRASBURG
15 shtator 2015

Ky vendim është i formës së prerë, por mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen Luli kundër Shqipërisë,

Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), duke gjykuar si Komitet i përbërë nga:

Paul Mahoney, *President,*

Ledi Bianku,

Krzysztof Woktyczek, *gjykatës,*

dhe Fatoş Aracı, *zëvendësregjistrues i Seksionit*,

pas shqyrtimit me dyer të mbyllura më 25 gusht 2015,

shpall vendimin e mëposhtëm të miratuar në atë datë:

PROCEDURA

1. Çështja e ka zanafillën në ankimin (nr. 30601/08) kundër Republikës së Shqipërisë të depozituar në Gjykatë, sipas nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (Konvent), nga një shtetas shqiptar, z. Pëllumb Luli (ankues), më 23 janar 2008.

2. Ankuesi u përfaqësua nga z. A. Tartari, avokat i cili e ushtron aktivitetin e tij në Tiranë. Qeveria shqiptare (Qeveri) u përfaqësua nga agjentët e saj të atëhershëm të Zyrës së Avokatit të Shtetit, znj. E. Hajro dhe në vijim nga znj. L. Mandia.

3. Më 25 janar 2010, ankesa iu komunikua Qeverisë.

FAKTET

I. RRETHANAT E ÇËSHTJES

4. Ankuesi ka lindur në vitin 1961 dhe banon në Tiranë.

5. Më 31 maj 1996, Komisioni i Tiranës i njohu ankuesit dhe trashëgimtarëve të tjerë të drejtën e trashëguar ndaj një trualli, me sipërfaqen prej 23,500 m^2, nga i cili u rikthye 5,000 m^2 (vendimi i parë i Komisionit). Ata do të kompensoheshin me anë të një trualli ekuivalent brenda pronës së tyre, një truall me sipërfaqen prej 966 m^2 (trualli i parë), nga i cili 188 m^2 ishte zënë nga ndërtime pa leje. Banorëve që kishin zënë tokën u ishte dhënë e drejta për ta blerë truallin me sipërfaqe prej 188 m^2 ose ta merrnin me qira, bazuar në një marrëveshje të finalizuar midis palëve. Gjithashtu, ajo njohu edhe të drejtën e refuzimit të parë për një ndërtesë publike me sipërfaqe prej 444 m^2 të pozicionuar brenda truallit me sipërfaqe prej 966 m^2. Më tej, ajo vendosi që ankuesi dhe trashëgimtarët e tjerë do të kompensoheshin në një nga mënyrat e para-shikuara me ligj me një truall tjetër me sipërfaqe prej 3,961 m^2 (trualli i dytë). Më në fund, ajo vendosi të shqyrtonte të drejtat e trashëguara për pronësi të ankuesit dhe të trashëgimtarëve të tjerë në lidhje me pjesën e mbetur të truallit me sipërfaqen prej 13,454 m^2 në një fazë më të vonë (trualli i tretë). Deri më sot, nuk është marrë asnjë vendim nga Komisioni në lidhje me truallin e mbetur me sipërfaqe prej 13,454 m^2.

6. Më 30 prill 1997, e drejta e trashëguar e ankuesit dhe e trashëgimtarëve të tjerë mbi truallin me sipërfaqe prej 6,154 m^2, në të cilën ishte pjesë trualli i parë, u regjistrua në regjistrin e tokës. Të dhënat në fjalë të hedhura në regjistrin e tokës përcaktojnë si më poshtë:

"Më 30 prill 1997, një truall i pazënë me sipërfaqe prej 5,000 m^2, u regjistrua në regjistrin e tokës; një truall i pazënë me sipërfaqe prej 966 m^2, i cila u kompensua me anë të një trualli ekuivalent brenda pronës së tyre ..."

Deri më sot, ankuesit nuk i është ofruar kompensim për truallin e parë dhe të dytë.

7. Në të njëjtën ditë, me anë të një vendimi tjetër, Komisioni i Tiranës (vendimi i dytë i Komisionit) i njohu të drejtën e trashëguar ankuesit dhe trashëgimtarëve të tjerë për një truall me sipërfaqen prej 2,900

m^2 (trualli i katërt). Duke qenë se i gjithë trualli ishte i zënë, ai vendosi që ankuesi dhe trashëgimtarët e tjerë do të kompensoheshin me një nga mënyrat e para-shikuara me ligj. Deri më sot, ankuesit nuk i është ofruar ndonjë kompensim.

II. LIGJI DHE PRAKTIKA PËRKATËSE VENDASE

8. Ligji dhe praktika përkatëse vendase janë përshkruar në detaje në *inter alia*, *Manushaqe Puto dhe të Tjerët kundër Shqipërisë* (nr. 604/07, 43628/07, 46684/07 dhe 34770/09, §§ 23-53, 31 korrik 2012) dhe *Ramadhi kundër Shqipërisë* (nr. 38222/02, §§ 22-30, 13 nëntor 2007).

9. Më 6 mars 2013 dhe 30 korrik 2014, qeveria miratoi dhe lëshoi harta të reja për vlerësimin e pronës, të cilat përfshinin çmimin e referencës për metër katror në të gjithë vendin (vendimet e Këshillit të Ministrave nr. 187 të datës 6 mars 2013 dhe 514 të datës 30 korrik 2014).

III. MATERIALI I KËSHILLIT I EVROPËS

10. Në vijim të ngjarjeve të përshkruara te Karagjozi dhe të Tjerët kundër Shqipërisë [Komiteti], nr. 25408/06, 37419/06, 49121/06, 1504/07, 19772/07, 46685/07, 49411/07, 27242/08, 61912/08 dhe 15075/09, §§ 36-38, 8 prill 2014, Komiteti i Ministrave dha një vendim më 6 mars 2014, për ekzekutimin e vendimeve në lidhje me moszbatimin nga ana e autoriteteve shqiptare të vendimeve gjyqësore dhe adminis-trative vendase, të cilat kompensojnë ankuesit me anë të njërës prej mënyrave të parashikuara nga ligji në vend të rikthimit fizik të trojeve të tyre, i cili u miratua në takimin e tij të 1193-të, duke pohuar, për sa ka të bëjë me çështjen, si më poshtë:

"Deputetët

(...)

2. I konsiderojnë veprimet e ndërmarra që prej shtatorit 2013 dhe masat e parashikuara për javët dhe muajt në vijim si inkurajuese; megjithatë, i vjen keq që afati i përcaktuar nga vendimi pilot nuk do të arrihet; nënvizoi se me qëllimin që të përmbushen detyrimet e përcaktuara nga Gjykata Evropiane dhe të ofrohet mekanizmi i kërkuar për kompensim pa vonesa të tjera dhe brenda harkut kohor të propozuar nga plani i veprimit, përkushtimi politik i shprehur në planin e veprimit duhet të ndiqet me veprime konkrete dhe thelbësore në nivel kombëtar, veçanërisht në fushat e identifikuara nga Komiteti në Rezolutën e saj të Përkohshme CM/ResDH (2013)115;

(...)."

11. Vendimi i Këshillit të Ministrave, i datës 5 qershor 2014, për zbatimin e vendimeve në lidhje me moszbatimin nga ana e autoriteteve shqiptare të vendimeve vendase gjyqësore dhe administrative që kompensojnë ankuesit në një nga mënyrat e parashikuara me ligj në vend, të rikthimit fizik të trojeve të tyre, i cili u miratua në takimin e tij të 1201-të, pohonte, për sa ka të bëjë me çështjen, si më poshtë:

"Deputetët

1. E mirëpritën miratimin formal të Këshillit Shqiptar të Ministrave të planit të veprimit për përcaktimin e një mekanizmi efektiv kompensimi, duke e bërë kështu të detyrueshëm planin e veprimit, dhe theksuan të kënaqur se masat e parashikuara janë adaptuar konform parashikimeve në atë plan;

2. Në lidhje me afatin e përgjithshëm të parashikuar për jetësimin e këtij mekanizmi, inkurajuan fuqishëm autoritetet të intensifikonin përpjekjet e tyre me synimin për të reduktuar këtë kornizë kohore sa më shumë të ishte e mundur;

(...)."

12. Vendimi i Komitetit të Ministrave, i datës 11 qershor 2015, i cili u miratua në takimin e tij të 1230-të, konstatonte, për sa ka të bëjë me çështjen, si më poshtë vijon:

"Deputetët

1. E mirëpritën përkushtimin e treguar nga autoritetet shqiptare në kërkim të një zgjidhjeje efektive dhe të qëndrueshme për problemin e rëndësishëm strukturor në diskutim në këtë grup çështjesh; në këtë këndvështrim mirëpritën prezantimin nga ana e tyre të projektligjit dhe bashkëpunimin e tyre me Këshillin e Evropës, si edhe konsultimet e ngushta me Departamentin për Zbatim, veçanërisht në Tiranë, më 23 prill 2015;

2. Vërejtën se, ashtu siç u kërkua nga Komiteti i Ministrave dhe nga vendimi pilot Manushaqe Puto, autoritetet kanë finalizuar një rishikim të kujdesshëm të të gjitha nënkuptimeve ligjore dhe financiare dhe kanë vlerësuar koston e përgjithshme të kompensimit për të pasur një bazë konkrete për të marrë në konsideratë ndryshimet e nevojshme legjislative;

3. Ftuan autoritetet shqiptare të dorëzonin sa më shpejtë të ishte e mundur shpjegimet dhe informacionin shtesë për zgjidhjet e propozuara në projektligj...

(...)"

LIGJI

I. SHKELJA E PRETENDUAR E NENEVE 6 § 1 DHE 13 TË KONVENTËS, SI EDHE NENIT 1 TË PROTOKOLLIT NR. 1 TË KONVENTËS

13. Ankuesi pretendon se ka pasur një shkelje të neneve 6 § 1 dhe 13 të Konventës, si edhe të nenit 1 të protokollit nr. 1 të Konventës në lidhje me moszbatimin e vendimeve vendase të formës së prerë, të cilat i ofronin kompensim në vend të kthimit të pronave të tij.

Neni 6 § 1 i Konventës, për sa ka të bëjë me këtë çështje, parashikon si më poshtë vijon:

"Në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të tij civile ... secili ka të drejtën për një ... seancë dëgjimore ... të drejtë nga [një] ... tribunal ..."

Neni 13 i Konventës parashikon si më poshtë:

"Çdokush, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë e përcaktuara në këtë Konventë, ka të drejtën e një zgjidhjeje efektive para një organi kombëtar, pavarësisht se shkelja është kryer nga persona që veprojnë në përmbushje të funksioneve të tyre zyrtare."

Neni 1 i protokollit nr. 1 të Konventës parashikon si më poshtë:

"Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën e gëzimit paqësor të pasurisë së tij. Askush nuk mund të privohet nga prona e tij, përveçse për arsye të interesit publik dhe në kushtet e parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Megjithatë, dispozitat e mëparshme nuk cenojnë të drejtën e shteteve për të zbatuar ligje, që ato i çmojnë të nevojshme për të rregulluar përdorimin e pasurive, në përputhje me interesin e përgjithshëm, ose për të siguruar pagimin e taksave ose të kontributeve, ose të gjobave të tjera."

A. PRANUESHMËRIA

1. Për sa i përket kompensimit në lidhje me truallin e tretë

14. Ankuesi u ankua për moszbatimin e vendimit të parë të Komisionit në lidhje me truallin e mbetur me sipërfaqe prej 13,454 m^2 (shiko paragrafin 5 më sipër).

15. Qeveria shpjegoi se vendimi i Komisionit nuk njihte asnjë të drejtë kompensimi për atë truall. I mbetej autoriteteve të vendosnin në një fazë të mëvonshme.

16. Gjykata vëren se vendimi i parë i Komisionit vendosi të shqyrtohej e drejta e trashëguar e ankuesit dhe e trashëgimtarëve të tjerë në lidhje me truallin e tretë në një fazë të mëvonshme.

17. Më tej, vijohet se kjo pjesë e ankimit është e pabazuar dhe duhet të kundërshtohet në përputhje me nenin 35 §§ 3 (a) dhe 4 të Konventës.

2. Kundërshtimet paraprake në lidhje me trojet e mbetura

a) Në lidhje me kompensimin për truallin e parë

18. Ankuesi u ankua për moszbatimin e vendimit të parë të Komisionit në lidhje me truallin e parë. Ai pretendonte, se duke qenë se trualli ishte i zënë nga palë të treta, ai kishte të drejtën të kompensohej siç edhe ishte vendosur nga vendimi i parë i Komisionit. Në regjistrin e tokës nuk ishte bërë asnjë regjistrim në lidhje me atë truall.

19. Qeveria shpjegoi se vendimi i parë i Komisionit për kompensim me një truall tjetër, në lidhje me truallin e parë, tashmë ishte zbatuar, duke qenë se në regjistrin e tokës ishte regjistruar pronësia (shiko paragrafin 6 më sipër).

20. Gjykata vëren se vendimi i Komisionit njihte të drejtën për kompensim me një truall tjetër për sa i përket truallit të parë, duke dhënë të njëjtën pronë. Megjithatë, Gjykata vëren se ligji vendas në kohën materiale njihte të drejtën për kompensim me një truall tjetër duke dhënë një truall ekuivalent dhe jo të njëjtën pronë (*shiko Gjonbocari dhe të Tjerët kundër Shqipërisë*, nr. 10508/02, § 37, 23 tetor 2007). Më tej, ajo vëren se në çështjen në fjalë sipas shpjegimit të pjesës operative të vendimit të parë të Komisionit kuptohet se ai truall është në fakt i zënë (shiko paragrafin 5 më sipër).

21. Gjithashtu, Gjykata përsërit parashtrimin e Qeverisë të bërë në kontekstin e procedimeve në çështjen *Manushaqe Puto dhe të Tjerët kundër Shqipërisë*, cituar më sipër, § 68, sipas së cilit, deri më sot, nuk është zbatuar asnjë nga kompensimet me pronë tjetër. Për më tepër, ajo përsërit gjetjet e saj në çështjen

Çaush Driza, për të theksuar se kjo formë kompensimi nuk është një mjet efikas (*shiko Çaush Driza kundër Shqipërisë, nr. 10810/05, §§ 77-83, 15 mars 2011*).

22. Në lidhje me parashtrimet e mësipërme, Gjykata hedh poshtë kundërshtimin e Qeverisë.

b) Në lidhje me kompensimin për truallin e dytë

23. Qeveria parashtroi se sipërfaqja aktuale e truallit të dytë ishte vetëm 3,892 m^2 dhe në këtë situatë, kompensimi duhet të llogaritet bazuar në të.

24. Gjykata vëren se qeveria nuk paraqiti ndonjë të dhënë të dokumentuar për ta provuar këtë pretendim. Në vijim, ajo do të procedojë me hamendësimin se ankuesit i jepet kompensim në lidhje me truallin me sipërfaqe 3,961 m^2, sipas vendimit të parë të Komisionit. Për këtë arsye, Gjykata rrëzon kundërshtimin e Qeverisë.

3. Përfundim

25. Gjykata vlerëson se ankesat e tjera të ankuesit në lidhje me trojet e para, të dyta dhe të katërta nuk janë të pabazuara sipas parashikimit të nenit 35 § 3 (a) të Konventës. Duke qenë se ankesat nuk janë të papranueshme në aspekte të tjera, ato duhet të deklarohen të pranueshme.

B. Cilësitë

26. Gjykata konstaton se moszbatimi nga autoritetet për shumë vite i vendimit të formës së prerë të gjykatës, si edhe mospagesa e kompensimit të dhënë, shkelte të drejtat e ankuesit sipas nenit 6 § 1 dhe sipas nenit 1 të protokollit nr. 1 të Konventës (*shiko Driza kundër Shqipërisë, nr. 33771/02, GJEDNJ 2007-V (ekstrakte), Vrioni dhe të Tjerët kundër Shqipërisë dhe Italisë, nr. 35720/04 dhe 42832/06, 29 shtator 2009, Manushaqe Puto dhe të Tjerët kundër Shqipërisë, cituar më sipër dhe Ramadhi dhe të Tjerët kundër Shqipërisë, cituar më sipër).*

27. Gjithashtu, Gjykata arrin në përfundimin se nuk ka pasur asnjë shlyerje të efektshme vendase e cila do të bënte të mundur korrigjimin e duhur dhe të mjaftueshëm në lidhje me moszbatimin për një kohë të gjatë të vendimeve administrative të cilat ofronin kompensim. Për këtë arsye, ka një shkelje të nenit 13 të Konventës (shiko *Manushaqe Puto dhe të Tjerët kundër Shqipërisë*, cituar më sipër).

II. ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

28. Neni 41 i Konventës parashikon:

"Kur Gjykata konstaton se ka pasur një shkelje të Konventës ose të protokolleve të saj, dhe nëse e drejta e brendshme e Palës së Lartë Kontraktuese lejon të bëhet vetëm një ndreqje e pjesshme, Gjykata, kur është e nevojshme, i akordon shpërblim të drejtë palës së dëmtuar."

A. DËMI

29. Ankuesi dhe trashëgimtarët e tjerë (këta të fundit nuk janë ankues) u bazuan në raportin vlerësues të një eksperti, ku kërkoheshin 2,937,000 euro (EUR) për dëmin monetar. Ky vlerësim bazohej në vlerën e truallit me sipërfaqe 18,500 m^2, siç edhe pranohej në vendimin e parë të Komisionit, në bazë të çmimit 21,593 lekë shqiptare (TË GJITHA)/m^2, siç parashikohet në vendimin e Këshillit të Ministrave (VKM) nr. 139, të datës 13 shkurt 2008. Nuk u bë asnjë kërkesë specifike në lidhje me pjesën e pronës së ankuesit. Më tej, ankuesi nuk bëri asnjë kërkesë në lidhje me pjesën e tij të pronës në truallin e katërt. Ai nuk paraqiti ndonjë kërkesë në lidhje me dëmin jomonetar.

30. Qeveria parashtroi se vlera e tregut të pronës ishte 22,996 TË GJITHA/m^2 bazuar në VKM-në nr. 139, të datë 13 shkurt 2008, të përditësuar nga VKM-ja nr. 1620, të datës 26 nëntor 2008.

31. Në lidhje me natyrën e paefektshme të sistemit aktual të kompensimit dhe për sa i përket në veçanti faktit se tashmë kanë kaluar më shumë se 19 vjet që nga koha kur ankuesit iu akordua kompensim, Gjykata, pa paragjykuar zhvillimet e mundshme në të ardhmen në lidhje me përcaktimin e një mekanizmi efikas kompensimi, e gjykon si të arsyeshme që ankuesit t'i jepet një shumë e cila do të përfaqësonte një zgjidhje përfundimtare dhe shteruese të çështjes përpara saj.

32. Gjykata kujton gjetjet e saj në çështjen *Vrioni dhe të Tjerët kundër Shqipërisë* (shlyerje e drejtë), nr. 35720/04 dhe 42832/06, §§ 33-39, 7 dhjetor 2010, në lidhje me metodën e përllogaritjes së dëmit monetar. Gjykata do ta bazojë përllogaritjen e saj të dëmit monetar në hartat e vlerësimit të pronës, të

miratuara nga qeveria në vitin 2008 (shiko, gjithashtu, *Manushaqe Puto dhe të Tjerët*, cituar më sipër, § 125), duke qenë se qeveria nuk u besonte hartave aktuale të vlerësimit të pronës.

33. Duke pasur parasysh parashtrimet e palëve dhe materialit që Gjykata kishte në dorë, kjo e fundit e gjykon të arsyeshme t'i akordojë ankuesit EUR 27,000 nën lidhje me dëmin monetar të trojeve të para dhe të dyta, ekuivalente me pjesën e tij të pronës.

34. Gjithashtu, Gjykata gjykon se pavarësisht mungesës së kërkesës për shlyerje të drejtë, në lidhje me truallin e katërt, qeveria përgjegjëse duhet të bëjë të mundur pagesën e një forme efikase kompensimi sipas vendimit vendas dhe pjesës së pronës së ankuesit, brenda tre muajve (shiko, për shembull, *Vukelić kundër Malit të Zi,* nr. 58258/09, § 107, 4 korrik 2013; *Mikhaylova dhe të Tjerët kundër Ukrainës*, nr. 16475/02, § 40, 15 qershor 2006; dhe *Lisyanskiy kundër Ukrainës*, nr. 17899/02, § 34, 4 prill 2006).

B. Kamatëvonesa

35. Gjykata e konsideron me vend që kamatëvonesa duhet të bazohet në normën marzhinale të huadhënies së Bankës Qendrore Evropiane, së cilës i duhen shtuar pikë tre-përqindëshe.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NË MË-NYRË UNANIME,

1. *I deklaron* dëmet në lidhje me nenet 6 § 1 dhe 13 të Konventës, si edhe nenin 1 të protokollit nr. 1 në lidhje me moszbatimin e vendimeve të Komisionit për trojet me sipërfaqe 966 m^2 dhe 2,900 m^2 të pranueshme dhe pjesën tjetër të ankimit të papranueshëm;

2. *Vendos* se ka pasur një shkelje të neneve 6 § 1 dhe 13, si edhe të nenit 1 të protokollit nr. 1 të Konventës;

3. *Vendos*:

a) Se shteti përgjegjës duhet t'i paguajë ankuesit EUR 27,000 (njëzet e shtatë mijë euro), brenda tre muajve, plus çdo taksë që mund të jetë e tarifueshme për dëmin monetar, për sa i përket pjesës së tij të pronës në trojet me sipërfaqe 966 m^2 dhe 3,961 m^2, të konvertuara në monedhën e shtetit përgjegjës në normën e aplikueshme në datën e zgjidhjes;

b) Se shteti përgjegjës duhet të sigurojë me anë të mënyrave të duhura zbatimin e vendimit kombëtar të dhënë në favor të ankuesit për truallin me sipërfaqe 2,900 m^2, në përputhje me pjesën e tij të tokës, brenda tre muajve;

c) Se që nga momenti i përfundimit të periudhës së sipërpërmendur prej tre muajsh deri në zgjidhje, interesi i thjeshtë do të paguhet në shumat e mësipërme në një normë të barabartë me normën marzhinale të huadhënies së Bankës Qendrore Evropiane plus pikë trepërqindëshe;

4. *Hedh poshtë* pjesën e mbetur të kërkesës së ankuesit për shlyerje të drejtë.

E hartuar në anglisht dhe shpallur me shkrim, më 15 shtator 2015, sipas Rregullit 77 §§ 2 dhe 3 të Rregullores së Gjykatës.

Fatoş Aracı	**Paul Mahoney**
Zëvendësregjistrues i Seksionit	*President*